

GGD
Rotterdam-
Rijnmond

Gezondheid in kaart 2022

Kernboodschappen Barendrecht

Leeswijzer

Hieronder staan de kernboodschappen voor gemeente Barendrecht. Het is een samenvatting van de belangrijkste gezondheidsuitkomsten uit de meest recente Gezondheidsmonitors kinderen, jongeren en volwassenen en ouderen. Er is gekozen voor thematische kernboodschappen in overeenstemming met de indeling van het dashboard van Gezondheid in Kaart. Voor het aanduiden van leeftijdsgroepen worden in de kernboodschappen onderstaande termen gebruikt.

- **Kinderen** 0 t/m 11 jaar
- **Jongeren** klas 2 en 4 voortgezet onderwijs
- **Jongvolwassenen** 18 t/m 23 jaar
- **Volwassenen** 18 t/m 64 jaar
- **Ouderen** 65 jaar en ouder

Als er over een afwijkende leeftijdsgroep wordt gerapporteerd dan staat de exacte leeftijdsgroep erbij vermeld.

Bevolking

Barendrecht vergrijst sterker dan Nederland gemiddeld

Vergrijzing leidt in de komende decennia tot grote maatschappelijke opgaven. In gemeente Barendrecht is de grijze druk, het aantal ouderen ten opzichte van 100 personen in de 'productieve' leeftijdsgroep hoger dan gemiddeld in de regio en lager dan gemiddeld in Nederland. De grijze druk is in Barendrecht de afgelopen tien jaar ieder jaar gestegen van 21 in 2011 naar 32 in 2021. De geschatte stijging van het

Auteur

Mariek van Veelen, Onderzoek en Business Intelligence, met dank aan Gea Schouten, Nathalie Koene-Smit en Maaïke Dujardin. Gemeente Rotterdam, mei 2022, versie 2.0.

Meer informatie

Deze feitenkaart staat op [Gezondheidinkaart.nl](https://gezondheidinkaart.nl). Vragen over deze feitenkaart mailt u naar Gezondheidsmonitor@rotterdam.nl. Fotografie: Ingmar Timmer

aantal ouderen (van ruim 8.700 in 2021 naar ongeveer 14.000 in 2040) is hoger dan in de regio en in Nederland. Wijziging van beleid heeft weinig effect op de vergrijzing zelf. De GGD beveelt dan ook aan om in het beleid te richten op maatschappelijke opgaven die samenhangen met de vergrijzing, zoals het voorkomen van ouderdomsziekten, en de toename in de zorguitgaven. Daarnaast is het aan te bevelen om het voorzieningenaanbod goed aan te laten sluiten bij de veranderende populatie.

Aandacht voor sociaaleconomische gezondheidsverschillen

Het is een landelijke ambitie om de toenemende gezondheidsverschillen tussen hoog- en laagopgeleiden te stabiliseren of, beter, te laten afnemen. In Barendrecht is het gemiddeld persoonlijk inkomen hoger dan in de regio en Nederland. Daarbij is het aandeel huishoudens met een

inkomen tot 110% van het sociaal minimum lager dan het nationale gemiddelde. Wel is het aandeel werklozen net als gemiddeld in Nederland licht gestegen na een jarenlange daling. Ondanks deze gunstige gegevens, beveelt de GGD aan om bij preventie van gezondheidsproblematiek vooral ook te richten op het verkleinen van deze sociaaleconomische kloof. Ook Gemeente Barendrecht noemt in haar Nota Integraal Beleid Sociaal Domein het belang van het weg nemen van (sociaaleconomische) verschillen onder inwoners. Dit kan bijvoorbeeld door in te zetten op het bereiken van de moeilijk bereikbare groep inwoners met een lage sociaaleconomische status bij preventieprogramma's.

Gezondheid en ziekte

Levensverwachting verder toegenomen

Het RIVM voorspelt een toename van het aantal mensen met minimaal één chronische aandoening. Toch voelen we ons in 2040 even gezond als nu, en we ervaren ook niet meer beperkingen in onze activiteiten. In Barendrecht is de levensverwachting toegenomen tot 83,9 jaar (2019), wat hoger is dan de levensverwachting in Nederland (81,8 jaar). De totale sterfte is ook toegenomen (van 309 sterfgevallen in 2019 naar 392 in 2020). In Barendrecht zijn in totaal 50 inwoners overleden aan COVID-19 (datum van raadplegen: 21-03-2022). Dit is een relatief lage sterfte aan COVID-19. De sterfte door hart- en vaatziekten, longziekten en kanker is vergelijkbaar met Nederland.

Kinderen hebben vaker een ziekte of aandoening dan in de regio (32% versus 26%). Ook worden kinderen van 0 t/m 3 jaar hierdoor vaker belemmerd dan in 2014 (16% versus 7%). Ruim een kwart van de jongeren en volwassenen en de helft van de ouderen heeft een chronische aandoening. Beperking door problemen met de gezondheid komt bij bijna één vijfde van de volwassenen voor en bij 45% van de ouderen.

4- t/m 11-jarigen minder vaak goede ervaren gezondheid dan gemiddeld in de regio

De ervaren gezondheid, het oordeel over de eigen gezondheid, is één van de beste voorspellers van sterfte. In gemeente Barendrecht beoordeelt 86% van de volwassenen en 75% van de ouderen hun gezondheid als (zeer) goed. Voor ouderen is dit gunstiger dan gemiddeld in de regio (66%) en dan in Nederland (67%). Ook jongeren scoren beter vergeleken met de regio (87% versus 84%). Voor kinderen van 4 t/m 11 jaar is het oordeel juist slechter dan de vorige meting (van 96% naar 90%) en dan het regio gemiddelde (95%).

Toename van ouderdomsziekten verwacht

De vergrijzing leidt landelijk tot een verschuiving in ouderdomsziekten. Dementie is na COVID-19 de ziekte die lijdt tot de hoogste sterfte in 2020. In Barendrecht hebben 495 mensen dementie die gebruik maken van zorg. Dit is 1,9% van de inwoners van 40 jaar en ouder. Van deze 495 mensen woont 76% thuis en 24% in een instelling. Volgens schattingen van ABF neemt het aantal mensen met dementie in Barendrecht toe tot 1.400 in 2040. Daarnaast zullen aandoeningen van het bewegingsapparaat, diabetes, een verminderd gezichtsvermogen en gehoorstoornissen toeneemen. Astma komt onder ouderen twee keer zo vaak voor vergeleken met 2016 (van 4% naar 8%). 14% van de ouderen heeft diabetes.

Houd zicht op de mentale gezondheid van alle inwoners

Mentale (psychische) ongezondheid vormt in Nederland een groot deel van de totale ziektelast onder de volwassen bevolking. In Barendrecht heeft 7% van de volwassenen en 3% van de ouderen een hoog risico op een depressie of angststoornis. Dit is vergelijkbaar met het regionaal gemiddelde. Het aandeel volwassenen met een matig of hoog risico is lager dan het regionaal en het landelijk gemiddelde (39% versus 46%). Het aandeel tweedeklassers met een matig of hoog risico op psychosociale problemen is toegenomen (van 18% naar 31%). Ook voelt 52% van de jongeren in Barendrecht zich (zeer) vaak gestrest.

Het is belangrijk om de mentale gezondheid van de verschillende leeftijdsgroepen te blijven volgen en meer zicht te krijgen op werkzame preventiemaatregelen voor de risicogroepen. De GGD adviseert om preventie te richten op het voorkomen van een depressie, voorlichting en bewustwording en het bevorderen van de signalering van depressieve klachten. Daarnaast is aandacht belangrijk voor jongeren met een (te) druk sociaal leven en overbelasting bij werkenden.

Leefstijl

Zet in op een rookvrije omgeving

De landelijke verwachting is dat het percentage volwassen rokers de komende jaren verder zal dalen tot 14% in 2040. Onder jongvolwassenen zal de grootste daling optreden. Ook in Barendrecht zien we deze daling (van 27% in 2016 naar 14% in 2020). Ouderen in Barendrecht zijn niet minder gaan roken, maar roken wel minder dan ouderen in de regio. Van de jongeren rookt 3% wekelijks en 2% dagelijks. Preventieve aandacht voor het rookgedrag onder jongeren blijft belangrijk om een verdere daling te bereiken.

Voorkom schadelijk alcoholgebruik, alcoholpreventie bij jongeren blijft belangrijk

Het risico op gezondheidsschade door alcohol hangt af van het totale alcoholgebruik, maar ook van het drinkpatroon. In Barendrecht heeft 20% van de vierdeklassers en 5% van de tweedeklassers recent vijf of meer alcoholische drankjes gedronken bij één gelegenheid. Onder de volwassenen voldoet 48% aan de richtlijn verantwoord alcoholgebruik (niet meer dan 1 glas per dag). Onder de ouderen is dit 57%, dit is vergelijkbaar met de regio.

Afname bewegen onder volwassenen en kinderen van basisschoolleeftijd

De Nieuwe Richtlijn Bewegen is erop gericht om bewegen te integreren in het dagelijks leven. De uitdaging is om een blijvende verandering in beweeg- en zitgedrag te realiseren met als doel een grotere gezondheidswinst te behalen. Ruim de helft van de volwassenen en 44% van de ouderen heeft overgewicht in Barendrecht. Het aandeel volwassenen en ouderen met obesitas is respectievelijk 14% en 19%. Het aandeel volwassenen dat voldoet aan de beweegrichtlijn is afgenomen en lager dan het nationale gemiddelde. Ook het aandeel jongvolwassenen dat wekelijks sport is afgenomen. 30% van de ouderen in Barendrecht voldoet aan de beweegnorm. Dit is vergelijkbaar met het regionaal gemiddelde en lager dan het landelijk gemiddelde. Bij deze uitkomsten moet rekening worden gehouden met de beperkte mogelijkheden om georganiseerd te sporten in 2020 vanwege de landelijk ingestelde coronamaatregelen.

9% van de 5- en 6-jarigen heeft overgewicht. Onder kinderen van 9 en 10 jaar is dit 13% en onder kinderen van 12 en 13 jaar 14% (registratiejaar 2019). Kinderen in de basisschoolleeftijd bewegen minder en spelen minder buiten dan in de regio en dan bij de vorige meting. Het aandeel jongeren dat voldoet aan de beweegrichtlijn (19%) is vergelijkbaar met het aandeel in de regio.

De GGD adviseert om naast blijvende aandacht voor het terugdringen van overgewicht aandacht te (blijven) besteden aan toename van bewegen in het dagelijks leven, vooral onder de kinderen en volwassenen.

Fysieke omgeving

Geef gezondheid een plek in de Omgevingswet en Omgevingsvisie

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Daarmee vormt de wet de basis voor het integraal beheer van en voor de ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving. In een

omgevingsvisie kunnen randvoorwaarden geboden worden voor een gezond leven in uw gemeente. Kernpunten als inzet op schone lucht, balans tussen rust (stilte) en drukte (stedelijkheid) en het makkelijk maken om te sporten en te bewegen kunnen benoemd worden in de visie. De GGD adviseert om bij het gesprek hierover gebruik te maken van gezondheidsdata.

Beperk geluidhinder en bevorder de luchtkwaliteit

Barendrecht is sterk stedelijk, er wonen 2.463 mensen per km². Dit is hoger dan gemiddeld in regio Rijnmond. Er is 165 m² niet-agrarisch groen per inwoner beschikbaar, wat minder is dan gemiddeld in regio Rijnmond (268 m²). In Barendrecht wordt de woonomgeving beter beoordeeld dan in de regio. Wel beoordelen volwassenen de woonomgeving en de hoeveelheid groen in de buurt minder goed in vergelijking met de vorige meting. De meeste geluidhinder wordt ervaren door brommers of scooters (10%) en door burens (8%), gevolgd door geluidshinder door verkeer op wegen in de bebouwde kom (6%). Geluidshinder door scooters, brommers en verkeer in de bebouwde kom is toegenomen. Deze percentages zijn vergelijkbaar met de regiogemiddelden. Vanwege de samenhang tussen ernstige geluidhinder en ervaren gezondheid adviseert de GGD aandacht te blijven besteden aan ervaren geluidsoverlast en de geluidsbronnen.

Inwoners leven naar verwachting 6,7 jaar korter door luchtverontreiniging. Positief is dat vanaf 2018 het aantal verloren levensjaren afneemt. In Barendrecht is het aandeel inwoners langs drukke binnenstedelijke wegen of rijks- of provinciale wegen toegenomen (4% naar 8%). Het aandeel is iets lager dan het gemiddelde in de regio. Om de blootstelling van inwoners aan roet te verminderen, raadt de GGD aan om structurele bronmaatregelen te nemen (gericht op schooner vervoer) en langs drukke wegen geen nieuwe woningen en 'gevoelige bestemmingen' (bijvoorbeeld scholen, kinderopvangcentra en verzorgingshuizen) te bouwen.

Sociale omgeving

Toename ernstige eenzaamheid onder jongvolwassenen

Eenzaamheid is een bedreiging voor de gezondheid. Eenzaamheid hangt direct samen met een verhoogde kans op vroeg overlijden, los van andere risicofactoren zoals chronische ziektes, functionele beperkingen en een hoge leeftijd. In Barendrecht is het aandeel emotioneel eenzame ouderen toegenomen (19% naar 29%). In de regio is emotionele eenzaamheid ook onder volwassenen toegenomen. In Barendrecht is deze toename niet terug te zien. Hierdoor is het aandeel emotioneel eenzame volwassenen (19%) lager dan in de regio (29%). Het aandeel ernstig eenzame

jongvolwassenen is meer dan verdubbeld sinds 2016 (12% naar 5% 2020). Onder de volwassenen is 6% ernstig eenzaam en onder de ouderen 10%.

Participatie

Daag bewoners uit tot maatschappelijke activiteit en bied passende ondersteuning

Er zijn aanwijzingen dat actief meedoen aan de maatschappij (bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk of lidmaatschap van een vereniging) voor ouderen positieve gezondheidseffecten oplevert. Bij mantelzorg ligt dit anders. Het geeft weliswaar vaak voldoening, maar kan ook leiden tot negatieve gezondheidseffecten, zeker bij langdurige, intensieve zorg. In Barendrecht doet 22% van de volwassenen aan vrijwilligerswerk en 13% van de 18-plussers geeft mantelzorg. Het percentage overbelaste mantelzorgers is in Barendrecht toegenomen onder ouderen (van 8% in 2016 naar 16% in 2020). Ook zijn er in Barendrecht meer overbelaste mantelzorgers dan in de regio, namelijk 18% in Barendrecht tegenover 13% in de regio. Positief is dat de maatschappelijke participatie van 65-plussers in Barendrecht hoger is dan in de regio (58% versus 52%). De GGD beveelt aan om het actief meedoen in de maatschappij en onderlinge ontmoeting van de inwoners te (blijven) stimuleren, met aandacht voor preventie van overbelasting van mantelzorgers.

Gemeente Barendrecht noemt in haar Nota Integraal Beleid Sociaal Domein het doel om ruimte te maken voor laagdrempelig ontmoeten en burgerinitiatief en om het naar elkaar omkijken te stimuleren. Dit om participatie te vergroten en eenzaamheid te verkleinen.

Zorg en voorzieningen

Monitor de aansluiting van zorgvraag en -aanbod en monitor de zorgkosten

Het RIVM voorspelt een verdubbeling van de zorguitgaven in 2040, veroorzaakt door bevolkingsgroei, vergrijzing, technologie en stijging van de welvaart. De gemiddelde uitgaven voor de zorgverzekeringswet (Zvw) liggen voor de meeste gemeenten tussen de €2.200 en €2.700 per inwoner (2019). In Barendrecht zijn de gemiddelde kosten €2.207 waarmee de gemeente binnen de range valt. De zorguitgaven van inwoners van 65 jaar en ouder vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) bedraagt in 2019 gemiddeld per inwoner €2.398. In Barendrecht zijn het aantal ouderen dat gebruik maakt van de Wlz en de gemiddelde kosten per inwoner tussen 2017 en 2019 toegenomen. De steeds groter wordende groep inwoners van 85 jaar en ouder gaat een groter beroep doen op gezondheidszorg en thuiszorg. Het blijft dus belangrijk

het zorggebruik te monitoren en tijdig in te spelen op passende voorzieningen als thuiszorg en aansluitende woonvormen.

Aandacht voor het behouden van hoge vaccinatiegraad

Per 1 januari 2019 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma (RVP). Een van de taken is het bereiken of vasthouden van een vaccinatiegraad van 90%, zoals vastgesteld in het Global Vaccine Action Plan (GAVP). Het aandeel kinderen dat de vaccinaties uit het RVP krijgt, is landelijk en in de regio hoger dan 90%, maar lager dan 95%. Zo wordt de norm van 95%, die nodig is om mazelen uit te bannen, in Nederland bij de eerste BMR-vaccinatie niet meer gehaald. Het HPV-vaccin tegen baarmoederhalskanker en het MenACWY-vaccin voor 14-jarigen tegen meningokokkenziekte zijn later toegevoegd aan het RVP. De vaccinatiegraden voor deze vaccins liggen zowel regionaal als landelijk onder de 90%.

In Barendrecht wordt de norm van 95% bij bijna alle vaccinaties net niet gehaald. Dit komt doordat de vaccinatiegraad voor veel vaccinaties de laatste jaren licht is gedaald. Alleen D(K)TP voor kleuters heeft een vaccinatiegraad van 95% (verslagjaar 2021). De deelname aan de HPV-vaccinatie tegen baarmoederhalskanker is in Barendrecht na een daling tussen 2016 en 2019 weer toegenomen (2016 66% 2019 44% 2021 68%). De vaccinatiegraad voor MenACWY is 89% (verslagjaar 2021), wat iets hoger is dan het regionaal en het landelijk gemiddelde. In Barendrecht is 85% van de volwassenen en ouderen volledig gevaccineerd tegen COVID-19. Dit is relatief hoog. Maar deelname aan de booster-prik (63%) is vergelijkbaar met de regio.

Bevolkingsonderzoek helpt om ziektes in een vroeg stadium te ontdekken of te voorkomen

Deelname aan darmkanker- en borstkankeronderzoek is vrij stabiel gebleven, maar deelname aan bevolkingsonderzoek naar baarmoederhalskanker is zowel in Barendrecht (2016 60% 2018-2020 51%) als landelijk afgenomen.

Bronnen en verwijzingen

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2020, GGD'en, CBS en RIVM.

Gezondheidsmonitor Jeugd 2019, GGD'en en RIVM.

Gezondheidsmonitor Kinderen 2018, GGD Rotterdam-Rijnmond.

www.gezondheidink kaart.nl

Coronadashboard <https://coronadashboard.rijksoverheid.nl/gemeente>

RIVM Statline <https://statline.rivm.nl>

Alzheimer Nederland. (6 januari 2020). *Mensen met dementie per gemeente*.

Vektis. (24 januari 2022). *Factsheet dementie*.

RIVM. (2018). *Leefstijl - Hoe (on)gezond leven we in de toekomst?*

Staat van Rijnmond <https://www.staatvanrijnmond.nl/live>

Vektis. (18 maart 2021). *Factsheet Zorg in gemeenten*.
